

وفی ۴ حزیران ۱۳۲۸ سنہ

پازار ایرتسی فی ۲ رجب ۱۳۳۰

|| جمعیت علمیہ اسلامیہ نك ناشر افکاریدر ||

مدیر مسئول
مکتب قضاة معاملہ نندن
کلپسلی
منیر

سر محرر :
فاتح مجیز در سعاملرندن
توقادلی
مصطفی صبری

صاحب امتیاز :
فاتح مجیز در سعاملرندن
نصوح افندی زاده
مصطفی عاصم

مندرجات

دوقتور دوزی بی رد	خیرالدین	اسکی بر نظیرہ	قسم ادبی	شوکت غوثی
مدنیت شرعیہ	محمد عاطف	تاریخ وفات اشرف	طاهر المولوی	محمد مخلص
انطلاق صدق	ابن الرحی	منظومہ معرفت	احمد شیرانی	کمال الدین
برشیک حقیقتی استدلال	م . ت	مثنوی	محمد جواد	
سیاستک معناسی	م . فوزی	نوحات		
قسم تاریخی	طاهر المولوی	انقلاب		
شام فتوحاتی				

اعلان

نسخہ سی ۱ غروش

آبونہ اجرتی (پوستہ اجرتیہ برابر در)

مالک اجنبیہ ایچون :
۱۳۰۰۰ فرانک
» ۶,۵۰۰

استانبول وولایات ایچون :
ر سنہ لکی ۵۰ غروش
آلتی ایلی ۲۵ »

درج اولنیاں اوراق اعادہ ایدلر

قارنر مزہ

اکثر مقالاتہ آیات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلش بولندینی نظر اعتبارہ آلہ رق رعایتسز لکده بولنلمامسی رجا اولنور

[توسیع طباعت] محمد حلمی و شرکاسی عدلیہ خانی نومرو ۱۹

قدر ایلرویه کیده، بیکی ایچون حشر روحانینک وجودینه قائل اولان خرستیانیق عالمی ایچون دخی بیوک بر دشمندر. اکر شوافاده دوقتور دوزینک معلومی اولسه ایدی عبدالله جودت بک کبی ذاتلرک کتابی ترجمه یلتندیکی ایچون عظیم بر عذاب طویار و بومقوله ذواتی کتابی ترجمه دن منع ایدر ایدی. عبدالله جودت بک بومسته یی ائی دوشنور ایسه بومقدمانی تمامیه تسلیم ایده جکنه کندیسند موجود اولان دور اندیشلک شهادت ایدر. مابعدی وار

بایزید مجیز درسعالمردن

خیرالدین

مدنیت شرعیه، ترقیات دینه

مابعد :

[ایکنجی بحث سکر مقاله یی حاویدر]

(۱)

قانون آلهینک عموم مکلفینه تکلیف
ایلدیکی وظائف

انسانلر دنیاده و آخرتده مادی و معنوی مسؤولیت و عقوبتدن خلاص اوله رق سعادت کاملیه نائل اوله یلملری ایچون قانون آلهی باشلوچه ایکی نوع وظائف مهمه تکلیف ایلور : بری حقوق اللهه عائد وظائف، دیگرکی حقوق عبادده عائد وظائفدر. حقوق عبادده عائد وظائفدر : وظائف نفسیه، وظائف اجتماعیه قسملرینه منقسمدر. وظائف اجتماعیه دخی : وظائف سیاسیه، وظائف غیر سیاسیه ناملریله ایکیه آریلور.

وظائف اجتماعیه غیر سیاسیهده : وظائف خصوصیه، وظائف عمومییه قسملرینه منقسمدر.

وظائف عمومییه : اسلاملرک یکدیگرلرینه، ذمیلره، مستأملره، حربیلره، حیواناته عائد وظائف اولوق اوزره بش قسعدر.

قانون آلهی اشبو وظائفی بلعموم مکلفینه تحمیل ایلور حسن ایقاسیه امر ایلور. وظائف شرعیله یی حسن ایفا

احادیثدن منتخب دوت بیک کسور حدیثده اسلامیت بتون حقایق یازلشدرله. بوکونکی فلسفه و حکمت طبیعیه و جغرافیایه، هله اساسات انسانیه دن اولان مکادم اخلاقیه دن بک مکمل و کثرتی دو-تورلر موجود اولدینی آکلامق ایچون بی طرف بر عقل سلیم ایله بو کتابلری مطالعه ایتک کافیدر. قرآن عظیم الشان ایسه قیاس قبول ایتیز درجهده بونلرک فوقددر.

دوقتور دوزی بخارینک الئی یوز بیک احادیثدن منتخب اولدینی اعتراف ایدوبده مترجک افاده مرآمده بوکا مخالف سوزسویلی آکلاشلماز بر معامدر. شهسز دوزینک بخاری مرحوم حقندکی بوسوزلری بخاری یی مدحدن بشقه برشیه حمل اولنه ماز. دوزی دین مین اسلامیت حقندره بک آز معلومات صاحبی اولدینی ایچون بلا فائده کندیسنی بک چوق یورمشدر. مترجک ایسه مسلمانلق دعواسنده اولدینی روش افاده سندن آکلاشیلدینی حالده وازوملی لزومسز بعض مأخذلر کوستردیکی کندیسنک اسلامیه واسع بر معلومات صاحبی اولدینی ایما ایتدیکی روشن ایکن کندیسنه مجهول اولماسی لازم کلان بعض حقائقدن اغراض عین ایتسی بیوک بر غربیه عد اولغز می ؟

« الحکمة خالفة المؤمن » حدیثک قطعاً بوراسی محلی دکدر برشیتک موضعنک غیریسند استعمالی علی طریق الاستعاره جائز ایسهده بوراده غیرک ملکندده فضولی بر تصرف اولدینندن بوحدیتک بوراده ذکرکی ظلم محض اولدیننه نائلکن و جدانی دخی شهادت ایتک ایچون بعض وطرفکیرلکی قلبدن چقارمق لاددر.

هولاندلی دوقتور غیر مسلمدر دینلیور بوراده غیر مسلم عرفاً خرستیان دیمک معناسی مفید اولسه یله. بوتعبیر دخی خطای محضدر دوقتور دوزی دخی بوتعبیره هیچ بر صورتله رضا داده اولدیننه کتابک قسم مخصوصنده بالمتاسبه خرستیانلری دخی استحقار و استهزاسی بارز بر دلیلدیر دوقتور طبیعون مسلکنه سالک اولدینی ومادیاتدن ذره

عائد وظائف و همده رعیہ لرینک حقوقہ متعلق وظائف ایلہ مکلف اولدقلرندن ایکی جہتدن مسؤلدلر .

هیچ رکیسه اوزینه راعیلکی اولمیانلرایسه آنحق نفسلرینه عائد وظائف ایلہ مکلف اولدقلرندن بالکیز برجهتدن مسؤلدلر .

(مساوات)

آنفاً سبق ایلهن آیت جلیله ایلہ حدیث شریفدن نظر شریعتده کرک اولیای امور و کرک افرادمت، کرک اشرف و کرک آحادناس ینده مسؤلیت و حقوق جهتندن مساوات لازم اولدینی مسبتان اولقله برابر بروجه آنی آحادیت شریفه ایلہ شرع شریف مساوات کامله قوانینی وضع و تأسیس ایلشدر .

حضرت فخر کائنات افندمن قانون مساواتی اعلان ایچون بیورمشلردر که : (یا ایها الناس ان ربکم واحد الا لا فضل لعربی علی عجمی ولا لعجمی علی عربی ولا لا حر علی اسود ولا لاسود علی احمر و ان اباکم واحد الا بالانقیوی ان اکرمکم عندالله اقیکم) ای ناس ربیکز بردر . باباکز بردر . زیرا اصل واحدندن نشأت ایتدیکیز . بیلکیزکه سزندن عرب اولنلرک عرب اولمیانلر اوزرینه ، عرب اولمیانلرکده عرب اولانلر اوزرینه ، بیاض اولانلرک سیاه اولانلره ، سیاه اولانلرکده بیاض اولانلر اوزرینه هیچ بر کونه فضل و رجحانیسی یوقدر . نظر شریعتده فضل و شرافت انحق تقوی ایلهدر . چونکه نزد سبحانیده اک معزز و اک مکرم اک زیاده تقوی ایلہ متصف اولانلرکدر .) دیگر حدیث شریفده بیورمشلردر که : (المسلمون تشکافاً دماؤهم) عموم مسلمانلرک دملری مساویدر . شرفک دینی وضع و فیکرک دبتندن فضله دکادر .)

فقهاء کرام حضرات دیورلرکه : ارککلرک دیت کامله سی گووشدن اون بیک درهم شرعی ، آلتوندن بیک دینار ، دوهندن یوز دوهدر .

(عمر حلمی) افندیکن (میزان العدالة) نام کتابنده بیاننه کوره : (اون بیک درهم شرعی زمانزده مداول اولان باره حسابیلر یکریمی الی بیک التیوز آلتمش الی

ایدنلر نظر شریعتده دنیاده مدح و ستایشه لایق و آخرنده سعادت سرمدیه نائل اولورلر .

وظائف شرعیلرینی لایق وجهله ایفا ایتیانلر دنیاده ذم و تقبیحه مستحق و آخرنده قنوت و مجازات شدیدیه دوجار اولورلر . چونکه حق تعالی حضرتلری - سوره (نساء) که الی آلتنجی آیت جلیله سنده بیوریلورلر که : (ان الله يأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها = ای مکلفین الله تعالی اماناتی یعنی ذمکنزه تعاق ایلیان حقوق الله و حقوق عبادی اهلنه ادا ایتکنیزی محقق سزهرامریلور) جناب فخر عالم افندمن عموم امتلرینه خطاب ایدرک بیورمشلردر که : (کلکم راع و کلکم مسؤول عن رعیته = ای ناس جله کز راعی و حافظ سکز و هیکز حفظنی درعهده ایلدیکز رعیته کز حقوقندن مسؤل سکز) علماء اسلامیه دن (فقیه ضیاء الدین ابوالحسن) حضرتلری « تهذیب الداعی فی اصلاح الرعیته و الراعی » نام کتابنده دیورکه : هر انسانک ایکی نوع رعیته سی واردر : بری رعیته خاصه ، دیگر رعیته عامه یعنی خصوصی و عمومی صورتده محافظه سیلله مکلف اولدینی رعیته سی واردر . رعیته خاصه سی نفسیدر . زیرا هرکس کندنی نفسی دنیاده آخرنده موجب مضرت اولان شیلرندن محافظه ایتک اوزره مأمور و مکلفدر .

رعیته عامه یه کلنجه : هرکسک درجه و رتبه سنه کوره صورت متفاوتده واقعدر : بعض کیسه سنک رعیته عامه سی انحق اولاد و عیالی اولور . بعضیلرینک بونلر ایلہ برابر اقارب ، قوم و قبیله ، خدمه و طلبه سی اولور . دیگر بعضیلرینکده قرا و قصبه اهللیسی و بعضیلرینکده ایله بر لوا اهللیسی و بعضیلرینکده بروایت اهللیسی و بعضیلرینک ایله اقالیم و ممالک اهللیسی رعیته سی اولور .

شرع شریف نظرنده هرکس کندنی رعیته سنک حقوقندن مسؤلدر . و هرکسک مسؤلیتی رعیته سنک مقدارینه کورهدر . بناء علیه رعیته سی جوق ، ولایت و تصرفی بیک اولانلرک مسؤلیتی عظیم و حساب و عذابی شدیددر . زیرا بشقیلری اوزرینه راعی و والی اولنلر هم کندنی نفسلرینه

اولدی . احجار قیمته دار ایله مرصع باشندده بر تاج بولند .
بنی خالدہ مطاعنن ، مدبب بر آلائی ایله (مدینه منوره) یه
کیتندی . حضرت فاروق آنک اسلامیتیه مسرور اولمشدی .
جبله (کعبه معظمه) بی طواف ایدرکن (بی فزاره)
قیله سندن بر آدم جبله آنکه باصدی . جبله ایله او
آدمک بورسنه اورده رق برونی قیردی . بونک اوزرینه او
آدم حضرت عمره کیدب شکایت ایلدی .

(حضرت فاروق) جبله بی یانه چاغردی م کیفیت
صوردی .

جبله (ای امیر المؤمنین او آدم آنکه باصدی کعبه آنک
حرمتی اولمشیدی . قلیجه باشی ایکی کوزی اورتسندن
یاره جقدم) جوابی ویردی .

حضرت فاروق بایدیفک شی کندی اعترافکه ثابت اولدی
شمی او آدمی ارضا ایتکلک لاز کاور . یوغیسه
اکا بایدیفک کی آنکده عین فعلی سکا اجرا ایتسی یعنی
برونکی قیرمی ایچون کندیسنه امر ویره جکم) بیوردی .
جبله : (ای امیر المؤمنین بن امیرم او ایسه عوام
ناسنددر ، بو فصل اولور) دیدی .

حضرت خلیفه : (اسلامیت ایکیزیده مساوی
طوتار . بر مسلم دیکرندن تقوی و عاقبتدن بشقه هیچ بر
وجهه ممتاز اوله ماز .) بیوردی .

بونک اوزرینه جبله حضرت فاروق حکمندن قورتولاش
اولدیفنی آلا بجه استانبوله فرار ایلش و ارتداد ایلدوب
بر دها بلاد عربیه ایاق باصمامشدر .

مصر والیسی (عمرو بن العاص) ک اوغلنک وتعهسنه
کانجه : عمرو ک اوغلی قبطیلردن بر آدمی ضرب ایتدی .
مضروب حضرت فاروقه کیده رک شکایت ایلدی .

(حضرت فاروق) عمرو و اوغلی ، مصردن نزدیکه
جلب ایلدی . مشارالهما کوب حضور فاروقه کیدکارنده
حضرت فاروق قبطی یه بر دکنک و بره رک (عمرو) ک اوغلنه
وورمسی مر ایتدی . قبطی (عمرو) ک اوغلنه اوردی .

غروش بکرمی باره دن عبارتدر ، فقط (فتوحاته عالی) نک
صوک دفعه اولوق اوزره (ضربخانه) دن تحقیق ریسنه کوره :
(برار ککک کوشدن دت کامله سی اولان اون بیک درهم
شرعیک تمام مقداری زمانیزده هر بری بکرمی غروشه
تداول ایتکده اولان سیم مجیدیه حسابیه (بیک یوز انش
بتون و ثلثان عدد مجیدیه دن عبارتدر)

بناء علیه کرک پادشاه ، کرک صدراعظم ، کرک سائر
اشراف ناس اولسون و کرکسه حمال ، بقال ، چوبان ، لغمچی
کبی نغفا و فقرای عباد اولسرن نظر شریتمده جمله سنک
دیت کامله سی مساویدر . هپسنک دیتی کوشدن اون بیک
درهم . اتوندن بیک دینار . دوه دن یوز دوه در .

(درر ، هدایه وسائر کتب فقهیه) ده فقهاء کرام
حضرات دیورکه : (خلیفه بغیر حق و بغیر شرع بر کیمه بی
قتل ایدر سه قصاص اولور . و حتمز اوله رق بر کیمه سنک
مالی الورسه اومال آندن احذالور . چونکه بونلر حقوق
عباددن اولدینی ایچون بو بایدده خلیفه سائر ناس ایله مساویدر .
خلیفه اوزرنده اولان بونکی حقوقی ایضا ایتکدن امتناع
ایدر سه حق صاحبی عساکر اسلامیه دن ، ملتن استعانه
ایلوب آنلرک معاوتی ایله حق اولان قصاص و اموال
مغضوبه نی استیفا ایدر) .

بناء علیه عرض ایلدیکم احادیث شریفه . مسائل فقهیه
ایله شرع شریف مساوات کامله قانونی وضع و تأسیس ایلش
اولدیمی صورت قطعیه ده ثابتدر .

اسلامیتک دور حقیقی اولان (خلفای راشدین)
حضرات دورنده دین جلیل اسلامک تأسیس ایلدیک مساوات
کامله یه بین الناس صوک درجه رعایت ایدلکده ابدی .

حضرت فاروقک (غسان) امیری (جبله) ایله مصر
والیسی (عمرو بن العاص) ک اوغلی حقه ده اجرا ایلدیک
ممااله اوزمانلرده مساوات کامله یه رعایت ایلدیکنه برهان
جلیدر .

شویله که : جبله حضرت عمر زمانده شرف اسلام ایله مشرف

عندہ ظلمدر ، خیانتدر ، کفرک براز دوسندہ بیوک
کنادر .

یوقاریدہ عرض اولندینی وجہلہ صدر اسلامدہ حریت
حقیقہ و مساوات کاملہ یہ صوک درجہ رعایت ایدلکدہ
ایدی . فقط صوکرہ لری امور ملت برطاقم ظلمہ نک الہ
یکچہ حکومت اسلامہ اساسندن صاریدلی . وضع اصایسی
ضایع الہی . قانون الہی ہوا ی نفسانیہ قبرلیتہ دفن
اولنہرق ماتک حنوقہ . فطرہ سندن اولان حریت اللرنندن
غصب اولنہرق ناس اسیر اتخاڈ ایدلدی . ظلم و خیانت ،
کیفی معاملات حکمرما اولدی . ایشہ اوزمائدن اعتباراً
حکومت اسلامہ قوت وشوکتی ضایع ایدہرک الان ایچندہ
بولندیغمز درکہ یہ تنزل ایدلی .

مابعدی وار

اسکبلی

محمد عاطف

(برسر بدیع اوکنده)

« یاخود »

(انطالق صدق)

تلاطم بحر افکارندن حاصل اولہجق نورلرک ، زیدہرک
ہرحالہ آمال مشروعه دائرہ سندن اولایلنلری شابان
تقدیردر . بودرلو تمالیات فکریہ نک بربرینہ تصادمی
انسانی حقہ ، حقیقہ ایصال ایدر . ذاتاً نہ وقت برانسان کہ
حق تحری وپواسندہ ابدال جان ایلشدہ مأمولنہ ناقل
اولہمامش . بوکوستریلہ من . یالکنز ظلمت ییشندہ بیلہرک
قوشمق ظلمتک حقیقتی انسانہ اوکرتز بالعکس کندیس
قعر نایاب ظلمتدہ نابود اولورکیدر . نور آرقہ سندن کیمہ کدہ
اوتہ کی قدر فقط بر آز زیادہ تہلکہ ایدر . رھکذارینہ چیقہ جق
عارضہ لرک ویرہ بلہجکی مختلر ، مشقتلر ہرحالہ واصل
اولہ بیلہجک غایہ بلہ متناسب دکادر .

حضرت فاروق (عمرو) مدہ اورلمسنہ امر ویرمک
ایستہ دی ایدہدہ عمرو : (آتی دوکن یالکنز اوغلایدی
دیدہرک کندیسنی قورناردی .

(حضرت فاروق) (عمرو بن العاص) ہتوبیخ مقامندہ :
(ای عمرو خلق انالرنندن حراولہرق طوغدقوری حالہ
سزنہ حقلہ آنلری کولہ اتخاڈ ایدیورسکمز . بیورمشلردر .
مجتہدین کرامدن (امام ابو یوسف) حضرت تارینک
زمانندہ خلفای عباسیہ دن مشہور (ہارون رشید) ایلہ
بر موسونیک بر خصوصہ عائد بر دعولری ظہور ایدر .
محکمہ یہ مراجعت ایدرلر . امام مشارالہک حضورینہ کیرلر
خلفہ مشارالہ کجوب بر مقامہ اوطوریر . موسوی آفاق
اوزرہ قالیر .

امام مشارالہ حضرت لری محاکمہ لری اجرا ایدہجکی
زمان خلیفہ بنی آباغہ قالدیرمق ایستہدہ مش ، خصمٹن ایاقدہ
قالماسی ایستہدہ شریفہ موافق کورمامش اولدینندن مساوات
حقوقہ رعایت ایچون موسوی دن دہ خلیفہ نک یانہ او توردوب
کندیسنی قارشیلرینہ کچہرک محاکمہ لری اجرا ایلشدر .
حی قلباً ہارونک دعوائی قرآنسنی آرزو ایلدیکندن
آخر عمرینہ قدردوجدان عذابن ایچندہ قالدیننی سوبلریمش .
یوقاریدن بری عرض ایلدیکم آیات جلیلہ ، احادیث
شریفہ ، اجرا آت صحابہ ، اقوال فقہا ، وبالخاصہ حضرت
فاروقک صوک سوزلری نظر تدقیقندن کیرلورسہ حریت ،
عدالت ، مساوات حقیقہ ندیمک اولدینی اکلاشیلور .
وایشہ انجق اوزمان تظاہر ایردک بر بادشاہک ، بر
صدراعظمک ، بر مأمورک ویابر جاعتک کیفی ایچون خلاف
شرع وقانون اولہرق بر مملکت اہالیسک ، بر قومک ،
برقبیلہ نک ، برعالمہ نک وحقی العادی عدایدبلان بر شخصک
محوینہ یورومک وآنلری تہدید وشحقیر ایلک . دوکک ،
سوکک ، اشکنجہ ایتک ویردہ بوبولدہ مک معاملہ یہ عدالت
سوسی ویرمک شرع شریف نظرندہ وبالعموم ارباب عقول